

BIJZONDERE WAARNEMINGEN EN VONDSTEN

Een zeer zeldzame paddestoel in het Staelduinse Bos

Fransen, G. 2000. An unusual find, *Pluteus chrysophaeus*, in Staelduin Woods. Coolia 43(1): 38.

Op een van de weinige mooie dagen in de afgelopen herfst gingen mijn vriend Johan en ik een uurtje wandelen in het Staelduinse Bos bij Hoek van Holland. Echt zo maar een "ommetje", dus ik had me voorgenomen om niet naar elke paddestoel te kijken. Maar ja, als je dan een boomstam tegenkomt die vol zit met enorme zadelzwammen, kun je niet zonder meer doorlopen! Het was werkelijk een schitterend gezicht en ik had spijt dat ik geen fototoestel bij me had. Toen we daar uitgebreid stonden te kijken naar dat moois viel mijn oog plotseling op een veel kleiner paddestoeltje met een prachtig geel hoedje en een witte steel dat op een liggende stam groeide. Mijn eerste gedachte ging uit naar een Dooiergele mestzwam, maar die groeit niet op hout. Al speurend ontdekte ik nog een tweede exemplaar. Weliswaar een beetje verdreuteld, maar wel wat ouder. Nu bleek dat de plaatjes roze waren en vrij stonden van de steel, dus het was een hertenzwam. Ik had nog nooit zo'n mooie gele gezien!. Het geluk was die dag trouwens met mij, want een eindje verderop lag nog een boomstam met wel zes van deze paddestoeltjes. Daar kon er wel één van in mijn doosje.

Thuisgekomen heb ik snel de Flora Agaricina Neerlandica ter hand genomen om te kijken of ik er de goede naam bij kon vinden. Op grond van de knotsvormige hoedhuidcellen, de gele kleur van de hoed plus diverse andere benodigde kenmerken kwam ik tot de conclusie dat het de Gele aderhertenzwam (*Pluteus chrysophaeus*) was. Toen moest ik er nog achter zien te komen op welke boomsoort hij stond, want er bleek een sterretje achter te staan in 'Het Overzicht'. De volgende dag dus nog een keer terug naar het bos. Ik dacht dat ik precies wist waar ik de tweede boomstam gezien had, dus ik ging welgemoed op pad. Helaas was er op het bewuste plekje in de verste verte geen liggende boomstam te bekennen, laat staan mooie paddestoelen. Mijn geheugen had me voor de zoveelste keer lelijk in de steek gelaten. Wat nu? Welk paadje hadden we nog meer gelopen? Gokken maar... Na een poosje had ik de moed eigenlijk opgegeven, maar gelukkig zag ik opeens de goede plek. Er stonden veel beuken, maar ik durfde toch niet met zekerheid te zeggen of de paddestoelenstam ook van een beuk was. Min of meer teleurgesteld ging ik weer naar huis. Toen kwam ik op het idee om de boswachter op te bellen en aan hem te vragen of hij me helpen kon. Zo door de telefoon ging dat natuurlijk niet, dus we hebben een afspraak gemaakt om samen te gaan kijken. Het was erg leuk om in zijn jeep door het bos te rijden. We zijn op allebei de lokaties geweest en beide keren bleek het om een oude iep te gaan. In sommige bossen liggen er daar genoeg van, dus wie weet wordt deze paddestoel in de komende jaren wel vaker gevonden.

Grieta Fransen, Schiedam

Vondst van Groene knolamaniet in Deventer

Bolt, H.G., Rabe, F. 1999. *Amanita phalloides* abundant in a Deventer citypark. Coolia 43(1): 38-39.

Begin juli 1999 ontdekten we in Deventer een aantal paddestoelen in een gemeenteperk. Er bleken tussen de veertig en vijftig vruchtlichamen te staan van de Groene knolamaniet (*Amanita phalloides* (Fr.: Fr.) Link). Onze determinatie werd aan de hand van foto's en gedroogd materiaal bevestigd door de heer Thom Kuyper.

De 'Atlas van Nederlandse Paddestoelen' meldt dat de Groene knolamaniet in Nederland getalsmatig achteruitgaat, een lot dat met meerdere (maar niet alle) mycorriza-fungi wordt gedeeld.

Zoals vermeld in het 'Overzicht van de Paddestoelen van Nederland' wordt de soort momenteel niet als bedreigd beschouwd en hij is dan ook niet opgenomen in 'Bedreigde en kwetsbare paddestoelen in Nederland'. Binnen Europa is hij vrij algemeen; de noordgrens van het verspreidingsgebied valt grotendeels samen met die van eik, waarmee hij vaak een mycorriza vormt. Buiten Europa is hij gemeld uit Azië, Nieuw-Zeeland, Noord-Afrika en Noord- en Zuid-Amerika.

De Groene knolamaniet komt voor in loof- en gemengde bossen en in lanen op voedselrijk, vaak kalkhoudend zand, leem en klei en zelfs op arm zand in de pleistocene regio. Op dit punt is de soort dus bepaald niet kieskeurig. Op deze standplaatsen vormt hij een ectomycorriza, met vooral Eik, maar ook met andere loofbomen waarvan beuk en berk de bekendste zijn. Bij uitzondering kan deze paddestoel zelfs een verhouding met den of spar aangaan.

Terug in ons perk keken wij dan ook direct boven ons en ja hoor: boomhazelaar. Dit plantsoen is bij ons immers al jaren in trek vanwege de vier vaak rijkdragende exemplaren van de hazelnotenboom. Volledigheidshalve moeten we melden dat er ook andere bomen in de omgeving staan: een ruwe berk, op ongeveer zeven meter afstand - een paar acacia's, op zeventien meter afstand - een paar forse beuken, op zo'n veertig meter - en nog meer beuken, op zo'n vijftig tot zestig meter aan de andere kant van de weg - en daarachter één dikke eik. Hierbij moet bedacht worden dat het wortelstelsel van de aanwezige bekende partnerbomen (eik, berk en beuk) een flink oppervlak kan bestrijken. Of onze amanieten verkeren met de boomhazelaars of met één van de andere bomen is met deze waarneming dan ook niet opgehelderd. Opgemerkt kan nog worden dat Weeda *et al.* (1985) als enige specifieke begeleider van de boomhazelaar de Vuurmelkzwam (*Lactarius hortensis* Velen. = *L. pyrogalus sensu auct.*) noemt. Dat de Groene knolamaniet in zulk groot aantal in een gemeentelijk perk vol hondenpoep staat, is misschien nog wel het meest verwonderlijk.

Literatuur

- Arnolds, E., Kuyper, Th.W., Noordeloos, M.E. (red). 1995. Overzicht van de Paddestoelen in Nederland. Uitgave Nederlandse Mycologische Vereniging, Wijster.
- Arnolds, E.J.M., Ommering, G. van. 1996. Bedreigde en kwetsbare paddestoelen in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst. IKC natuurbeheer, Wageningen.
- Nauta, M.M., Vellinga, E.C. 1995. Atlas van Nederlandse Paddestoelen. Balkema, Rotterdam.
- Weeda, E.J., Westra, R., Westra, Ch., Westra, T. 1985 Nederlandse oecologische flora, wilde planten en hun relaties 1. IVN/VARA/VEWIN, Amsterdam.

Hennie Bolt en Fred Rabe, Deventer